حەفتا ساڵ و ١٠٠ ڕۆمانی کرمانجی

سەرنجێکی پێویست

ئەم بابەتە «ئیبراهیم سەیدۆ ئایدۆغان»، بە دووبەش لە هەفتەنامەی «پەیامی کورد»- ئەڵمانیا، لە ژمارەکانی (٦٧) و (٦٨)ی ڕۆژانی ١٢/١٦ و ٢٠٠٥/١٢/٢٣، لاپەڕە (١٤)دا، بڵاوی کردۆتەوە.. لەبەر گرنگی بابەتەکە بە تایبەتیش بۆ ئەوانەی خەریکی لێکۆڵینەوەن لەسەر ڕۆمانی کوردی، وام بەباش زانی لە ڕێنووسی لاتینییەوە بیگۆڕمە سەر ئەلفبای عەرەبی و دواتریش بیکەمە دیالێکتی کرمانجی خوارو، چونکە ئاماژەی پێکردووە، لەوانەیە زانیارییەکان لە بارەی ڕۆمانە چاپکراوەکانەوە سەد لەسەدی تەواو نەبێت، ڕۆمانی تریش هەبێت کە ناوبراو پێی نەزانیبێت، لەگەڵ ئەوەشدا زۆر زانیاری گرنگی تێدایە وەک؛ ناوی دەزگا و وەشانخانەکان و قەبارە و ژمارەی لاپەڕەی چاپکراوەکان و شوێنی نیشتەجێ بوونی ڕۆماننووسەکان و پۆلێن کردنی ژمارەی ڕۆمانەکان لە هەر ساڵێکداو...تاد.

لەبەر ئەوەی هەفتەنامەی «پەیامی کورد» لە ئەڵمانیا دەردەچێت و سنووردارە، لەوانەیە کەم خوێنەری کورد بە تایبەتیش کوردانی باشوور بتوانن دەستەبەری بکەن... جگە لەوەش بە ڕێنووسی لاتینی نووسراوە، بۆیە ئەم کارەم بە پێویست زانی. بە کورتی، دەکرێت ئەم بابەتە کەڵکی لێوەربگیرێت و بەسەرچاوەیەکی باشیش بهێنە ژماردن.

یەکەم ڕۆمان کە بەکوردی چاپکراوبێت (شڤانێ کورد)ی (عەرەبی شەمۆ)یە، بەڵام چاپی کوردی ئەو

ئیبراهیم سەیدۆ ئایدۆغان
ئیسماعیل تەنیا لە پیتی لاتینییەوە کردوویە بە پیتی عەرەبی
(ئەڵمانیا)

ڕۆمـانه کـه ئێـمـه بینیـومـانه له زمـانی فـەڕەنسـیـیـەوه کراوەتەوه کوردی. وەرگێڕه فەڕەنسییەکەش له زمـانی ڕووسـیـیـەوه کـردبوویە فـەڕەنسی. «نوورەدین زازا»ش له سالّی (١٩٤٧)ەوه له زمانی فەڕەنسییەوه وەریگێڕابووه سـەر زمـانی کـوردی.. سـالّی (٢٠٠٥)، پاش هەولّ و کۆششێکی زۆر لێکۆڵەر «نیزامەدین ئالّچی» دانەیەک لەو ڕۆمانه ئۆرژینالّەی پەیداکرد و کـۆپیـیـەکـیشی بۆ زۆربەی نووسەرانی کورد نارد.

«عـەرەبی شـەمـۆ»، بە ئەلفـبـایەکی لاتینی (شڤانێ کورد)ی نووسیوه که زۆر نزیکه لەو ئەلفبایەی «جەلادەت بەدرخان» و هەندێک پیتی تریشی له ئەلفبای «کریلی» وەرگرتووه. ئەو پیـتـه جیاوازانەی کـه «عـەرەبی شـەمـۆ» پێی نووسیوەو لای «جەلادەت» بە شێوەیەکی تره بریتین له پیتەکانی؛ (و، وو، یی، ه، ێ، ی، ژ)یە. لەگەلّ ئەم جیاوازییەشدا، خوێنەری کورد بە ئەلفبای لاتینی، زۆر به ئاسانی دەتوانێت بیخوێنێتەوه.

به گـوێرەی بۆچوونەکـانی (مـحـەمـەد جـەمـۆ)، کـه لێکۆڵینەوەیەکی لەسەر ڕۆمانی کوردی نووسیـوه، ئەو ڕۆمانه له سالّی ١٩٣١دا له شاری «لینینگراد» بەناوی (کـوردیسکی پاسـتـوخ)، به ڕووسی چاپ کـراوه، بەلاّم لەبەر ئەوەی ئەو ڕۆمـانـه لەلایەن نووسـەرەوه بە کـوردی نووسـراوه، دەتوانین به ڕۆمـانێکی کـوردی له قـەلّەم بدەین. «عـەرەبی شـەمـۆ» له ڕۆمـانی «بەربانگ»دا ئەو سەربوردەیەی خۆی سەرلەنوێ له «شڤانێ کورمانجا»دا نووسیوەتەوه و چەند بەشێکی تریشی لێ زێده کردووه.

یەکـەم ڕۆمـانی کـوردی کـه یەکـسـەر بە دیالێکتی کرمانجی نووسرا بێت، ڕۆمانی «خاتێ خانم»ی عەلیێ عـەبدولڕەحمـان»ه کـه له سـالّی (١٩٥٨)دا نووسـراوه. عەلی عەبدولڕەحمان، سێ ڕۆمانی تریشی نووسیوه. له دیمانەیەکدا که «ناجی کوتلای» لەگەلّیدا سازی کردووه و له ژمـاره (٨)ی گـۆڤـاری (وار) له سـالّی (١٩٨٤)دا بلاّوکراوەتەوه، ڕۆمـاننووس دەلّێت؛ (خەریکی نووسینی ڕۆمـانێکم بەناوی مـورتوللا بەگ)، بەلاّم نازانین ئەو ڕۆمانه تەواو بووه و چاپ کراوه، یان نا؟!

ئەو ڕۆمانه کوردییانەی که له سۆڤیـەتدا نووسراون، زێتـر ڕۆمـانی ئایدۆلۆژی بووینه، پالّەوانەکـانیـشـیـان خەلّکی خاوەن ئایدیای سیاسی بووینه و ڕۆماننووسەکان به گوێرەی پێوانەی ئایدیای خۆیان هەلّیان بژاردووه. له ڕۆمـانەکـانی «عـەرەبی شـەمـۆ»دا، ئەو کـەسـانەی کـه له پێناوی سـەرخـسـتـنی بەلشـەویکدا خـەباتیـان دەکـرد، کـەسـایەتی باش بووینه و دەرەبەگـەکـانیش به خـەلّکی خراپ ناوزەد کراون.

له زۆربەی ئەو ڕۆمـانانەی کـه چاپ بووینه، ئایدیای پالّەوانەکـان دەست نیـشـان کـراوه و نووسـەرەکـان ویسـتـوویانه ئەو پالّەوانانه سـەربخـەن کـه لەگـەلّ بۆچوونەکانیان یەکانگیر بووینه... بەشێوەیەکی گشتی ژمارەی ڕۆماننووسەکان که بەرهەمەکانیان چاپ کراون بریتین له (٦١) ڕۆماننووس و (١٠٣) ڕۆمان. گەر بێت و ئەو ڕۆمانانەش که چەند بەرگێکن بەیەک ڕۆمانیان له قەلّەم بدەین، ئەوا له ماوەی حەفتا سالّدا، سەد ڕۆمانی کوردی (به دیالێکتی کرمانجی- ڕێنووسی لاتینی)، تا ئێستا چاپ کراون.

له سالاّنی چلەکان و حەفتاکاندا هیچ ڕۆمانی کرمانجی چاپ نەکـراون، هەتا سـالّی ١٩٨٠ جگه له (عـەرەبی شەمۆ، عەلیێ عەبدولڕەحمان، میرۆیێ ئەسەد، حاجیێ جـوندی، سـەعـیـدی ئیـبـۆ)، هیچ ڕۆمـاننووسێکی تر دەرنەکەوتبوون. تا ئەو سالّه ژمارەی ڕۆمـاننووسەکان پێنج کـەس بوون و ژمـارەی ڕۆمـانه چاپکراوەکـانیش (١٢) ڕۆمان بووه.

له سـالّی ١٩٨٠- ١٩٩٠ ژمـارەی ڕۆمـاننووسـەکـان بووەته (١٤) و ڕۆمانەکانیش بووەته (٢٧) ڕۆمان.

لەنێـــوان ســـالاّنی ١٩٩١- ١٩٩٨دا، (١٣) ڕۆمـاننووسی نوێ پەیدابووینه و (١٩) ڕۆمـانی نوێش چاپ کراون.

له سالّی ١٩٩١دا دوو ڕۆمان چاپ کراوه. له سالاّنی ١٩٩٢ و ١٩٩٣دا، هیچ ڕۆمانێک چاپ نەکراوه.

- له ســالّی ١٩٩٤دا، سێ ڕۆمــان، له ســالّی ١٩٩٥دا، پێنج ڕۆمان و له سالّی ١٩٩٦دا، سێ ڕۆمان و له سالّی ١٩٩٧دا، دوو ڕۆمان و له سالّی ١٩٩٨دا، چوار ڕۆمان چاپ کراون.

له سـالّی ١٩٩٩ بەدواوه ژمـارەی ڕۆمـاننووس و ڕۆمـانەکـان زۆرتر بووینه. (٣٣) ڕۆمـاننووسی نوێ هاتوونەته مـەیدانەوه. لەنێـوان (١٩٩٩- ٢٠٠٥)دا، لەمـاوەی شـەش سـالاّندا (٥٧) ڕۆمـانی کـوردی بەم شێوەیه چاپ کراون.

- سالّی ١٩٩٩دا، نۆ ڕۆمان و سـالّی ٢٠٠٠دا، دوو ڕۆمـان و سـالّی ٢٠٠١دا، چوار ڕۆمـان و سـالّی ٢٠٠٢دا، یازده ڕۆمان و سالّی ٢٠٠٣دا، هەشت ڕۆمان

و ٢٠٠٤دا، یازدە ڕۆمان و ٢٠٠٥دا، دوازدە ڕۆمان.
لەو (١٠٣) ڕۆمانەدا، (٤٢)دانەیان لە ئەوروپا (سوید و ئەڵمانیا)دا چاپ کراون. (٣٣) دانە لە ئەستەنبوڵ و (٤) دانە لە ئامەد (دیاربەکر) و (٦) دانە باشووری کوردستان (دهۆک و هەولێر) و (١٤) دانە لە کۆمارەکانی سۆڤیەتی جاران (١٣ لە ئەرمەنستان و یەک لە ئازەربێجان)دا چاپ کراون. یەک ڕۆمانیش لە «بەیرووت» چاپ کراوە و سێ ڕۆمانیش شوێنی چاپکردنیان بۆ ئێمە ساغ نەبۆتەوە.
ئەو کوردانەی کە لە سۆڤیەتی جاراندا دەستیان بە ڕۆماننووسین کردووە بریتین لە: (عەرەبی شەمۆ، عەلیێ عەبدولڕەحمان، حاجیێ جوندی). زۆربەی ڕۆماننووسەکان لە سوید نیشتەجێن و ڕۆمانەکانیشیان هەر لەوێ نووسیوە، ئەو ڕۆماننووسانەی کە لە سوید نیشتەجێن بریتین لە: (بریندار، محەمەد ئوزون، لالەش، قاسۆ، لوقمان پۆلات، مەحموود باکسی، سلێمان دەمیر، بووبێ ئەسەر، مستەفا ئایدۆغان، باڤێ نازێ).
لە باشووری کوردستانیشدا، ڕۆمانی کوردی بە درەنگەوە چاپ کراون. بە گوێرەی وتەکانی سەرۆکی کۆمەڵەی نووسەرانی باشوور (لەوانەیە مەبەستی لە سەرۆکی لقی دهۆکی یەکێتی نووسەرانی کورد بێت- ئیسماعیل تەنیا)، کە لە گفتوگۆیەکدا گوتی: تەنیا لەلایەن یەکێتی نووسەرانی کوردەوە، مانگێ دوو کتێب چاپ دەکرێت. لەمە شەش ڕۆمانەی کە لە باشووردا چاپ کراون، (٥) دانەیان لە ساڵی ٢٠٠٠دا چاپ کراون.
لە زۆربەی ڕۆمانە چاپ کراوەکاندا، زانیاری پێویست لەسەر ژیان و بەرهەمەکانی ڕۆماننووسەکاندا نییە، لەبەر ئەوەی زۆر نووسەر تا ئێستاکەش هەر بە نەناسراوی ماونەتەوە... لەگەڵ ئەوەشدا، زۆربەی هەرە زۆریان لە ئەوروپا دەژین.
یەکەم ڕۆمانی کوردی کە لەلایەن کوردەکانی نیشتەجێی ئەوروپادا، چاپ کرا بێت، ڕۆمانی (خانێ)ی ڕۆماننووس (بریندار)ە، کە لە ساڵی ١٩٨٢دا چاپ کراوە.
ئەو ڕۆماننووسەی کە زۆرترین ڕۆمانی بەدیالێکتی کرمانجی چاپ کردووە، «محەمەد ئوزون»ە کە (٨) ڕۆمانی بڵاوکردۆتەوە.
ژمارەی ئەو (وەشانخانەو دەزگا و چاپخانانە)ی کە ڕۆمانەکانیشیان چاپ کردووە، بریتین لە (٤٤) دەزگا.

بە گوێرەی ئەو زانیارییانەی کە ئێمە هەمانە، گەلێک دام و دەزگای پەخش کردن لە سوید هەنە کە ئەمانەن: (نوودەم، ڕۆژانوو، ئۆرفیوس، ئاپەچ، هەڵوێست، سارا، وەلات، پەلدا، ژیندان، نەورۆز، کوردستان).
سەرەتای ساڵی (١٩٩٠) پاش ئەو گۆڕانانەی کە لەسەر دەستی (ئۆزال) لە تورکیادا هاتە کردن، ئیدی دەزگای بڵاوکردنەوەش، سەرلەنوێ لە ئەستەنبوڵ دامەزران... ئەوە لە کاتێکدا بوو لە پاش کودەتای جەنەراڵەکانی تورک لە ساڵی ١٩٨٠دا، هەموو دەزگا و وەشانخانەکان یاساغ کران و داخران، لەپاش (١٩٩٠)دا، دە دەزگای کوردی لە تورکیادا هاتە دامەزراندن، کە گەلێک ڕۆمانی کوردییان چاپ و بڵاوکردەوە.. دەزگاکانیش ئەمانە: (دۆز، سی میر، ئەلما، ئاڤێستا، پێری، ئارام، بەرفین، بەلکی باژار، ڤەنگ، لیس).
لەناو ئەو دەزگایانەی کە لەپاش ساڵی (١٩٩١)دا دامەزران، دەزگاکانی (بەلکی و لیس)ە کە لە دیاربەکردا دەست بەکاربوون. ئەو دەزگایانەی کە زۆرترین ڕۆمانیان چاپ کردووە (دەزگای نوودەم)ە کە نۆ ڕۆمانی بڵاوکردۆتەوە. پاش (نوودەم)یش دەزگای (ڕۆژا نوو) دێت کە حەوت ڕۆمانی کوردی بڵاوکردۆتەوە.
لەناو کوردەکانی باکووردا، دەزگای (ئۆزگورلوک یۆلو) یەکەم دەزگایە کە لە ساڵی ١٩٧٧دا یەکەم ڕۆمانی کوردی بەناوی (شڤانێ کورد، ١١٢ لاپەڕە)، لە ئەستەنبوڵ چاپ کرد.
لەناو ئەو ڕۆمانانەی کە ئێمە بینیومانە، ڕۆمانی (سەرهاتییێن ڕۆستەم و نامەردیا نامەردان)ە کە (ڕەزا چۆلپان) نووسیوبەتی و لە ساڵی (٢٠٠٤)دا بە قەبارەی (٥٥٨) لاپەڕە لە دەزگای «ڤەنگ» چاپ کراوە. ئەم ڕۆمانە لە ڕووی زۆری ژمارەی لاپەڕەکانی بە یەکەم ڕۆمانی کوردی دەژمێردرێت. ڕۆمانی هەرە بچووکیش ڕۆمانی (پالا بێشۆپ)ە کە ڕۆماننووس (خەمگینێ تەمێ) نووسیوبەتی و ٧٦ لاپەڕەیە. ئەم ڕۆمانە لە ساڵی ١٩٨٣دا نووسراوە و لە چاپخانەی (سارا) چاپ کراوە. ساڵی چاپکردنی لەسەر نییە.
لەناو ڕۆمانە چاپکراوەکاندا هەندێک ڕۆمان هەیە بەرگی یەکەمیان لەسەر نووسراوە، لەگەڵ ئەوەی خاوەن ڕۆمانەکان پاش بەرگی یەکەم ڕۆمانی تریشیان چاپ کردووە، کەچی بەرگی دووەمی ڕۆمانەکانیان چاپ

نەکردووە، نموونەی؛ ڕۆمانی (سوریّ گولیّ، سلێمان دەمیر، ١٩٩٧) و ڕۆمانی (خالتیکا زەینۆ- مەدەنی فەرحۆ، ١٩٩٨)ە.

لەناو ئەو ڕۆمانانەی کە ئێمە دەستمان خستووە، سێ ڕۆمانە کە لە چەند بەرگێکدا چاپ کراون و ئەمانەن:

* سێ شەڤ و سێ ڕۆژ، خەزەبا ئازادیێ، وێران، نووسینی: (لالەش قاسۆ). سێ بەرگە بۆ هەر بەرگێک ناونیشانێکی سەربەخۆی هەیە و لە ساڵانی ١٩٩٩ و ٢٠٠٠ و ٢٠٠٢دا لە دەزگای «نوودەم» چاپ کراون.

* هاوارا دیجلەیێ، دوو بەرگ، محەمەد ئوزون، دەزگای ئاڤێستا، ٢٠٠١ و ٢٠٠٢.

* ئاڤ زەلال بوو، دوو بەرگ، مەزهەر بۆزان، دەزگای پێری، ساڵی ٢٠٠٢ و ٢٠٠٤.

لەپاش ڕۆمانی عەرەبی شەمۆ، هەندێک ڕۆمانی تریش هەن کە یەکەم جار بە زمانێکی تر نووسراون و دواتر کراونەتە کوردی. بە گوێرەی زانیارییەکانی ئێمە، ئەو ڕۆمانانەش ئەمانەن:

* زەڤیێن سۆرۆ، ناجی کوتلای، پێشتر بە تورکی نووسیویەتی، دواتر کراوەتە کوردی و چاپ کراوە.

* هێلین، مەحموود باکسی، پێشتر بە سوێدی نووسیویەتی و دواتر کراوەتە کوردی و چاپ کراوە.

* چیاییێن ب خوینێ ئاڤدایی، باڤێ نازێ، پێشتر بە عەرەبی و ڕووسی چاپ کراون و دواتر کراونەتە کوردی و چاپ کراون.

کورد لەبەر پارچە پارچە بوونی نەتەوە و خاکەکەی زۆر ئەستەم بووە، خوێنەران بە نووسەرەکان ئاشنابن و بەرهەمەکانیان بخوێننەوە. هەر بۆیەش زۆر دژوارە. بتوانین سەرجەم ڕۆمانەکان بە ژمارەیەکی ورد و دروست تۆمار بکەین. لەبەر ئەو هۆکارە، لەوانەیە، زۆر ڕۆمانی تر هەبن کە ئێمە نەمانتوانیوە و زانیاری لەسەر کۆبکەینەوە و تۆماری بکەین.

چاپەمەنی کوردیش دەرهەق بە ڕۆمان و زۆر جاران خۆیان بێدەنگ کردووە، یان سانسۆریان خستۆتەسەری، بۆ نموونە: دەزگایەک ڕۆمانێکی چاپ کردووە، دەزگایەکی تر لەبەر جیاوازی بیروڕای سیاسی، نەهاتووە لەسەر ئەو ڕۆمانە بنووسێت یان خستنەڕوویەکی ئاسایی بۆ بکات، تا هەر هیچ نەبێت خوێنەران زانیارییەکی سەرەتایی لەسەر پەیدا بکەن.

دەزگا و وەشانخانەکانیش هەموویان سەر بە ڕێکخراو و پارتی سیاسین و تەنیا کەسێک سەرپەرشتی ئەو دەزگایانە دەکات و هیچ کەسێک ناتوانێت دەست لەکاروباری وەربدات، یان بڕیاری چاپکردنی کتێبێک بدات. لەبەر ئەوە تاکە پێوانە بۆ چاپکردنی کتێب، باشی و خراپی بەرهەمەکە نییە، بەڵکو جۆری پێوەندی و نزیکی بیروباوەڕی سیاسی نووسەرەکەیە لەگەڵ خاوەن دەزگاکان، بۆیە چی بنووسن دەتوانن بە ئاسانی چاپی بکەن.

لە دەزگاکانی چاپ و بڵاوکردنەوە لە وڵاتانی ئەوروپادا، لیژنەی پسپۆڕ و شارەزا هەیە بۆ هەڵسەنگاندنی بەرهەمەکان، بەپێی بڕیاری ئەوان، بەرهەمەکان چاپ دەکرێن... هەندێک دەزگای کوردی هەن بە پارە کتێب بۆ نووسەران چاپ دەکەن، بۆیە پێش چاپکردنی، کتێبەکە ناخوێننەوە و بەلایانەوە گرنگ نییە بەرهەمێکی باشە یان خراپە.

پێوەندی شەخسی لەنێوان (خاوەن دەزگا و نووسەر)، بۆ هەڵبژاردنی بەرهەم، زێتر لەنێو دەزگا کوردییەکانی ئەستەنبوڵدا بەدی دەکرێن و بەشێوەیەکی گشتی ئەم پێوەندییە ڕەچاو دەکرێن نەک چۆنایەتی بەرهەمەکە. هەروەها تیراژی بەرهەمەکانیش لەسەر هەمان پێەندییەوە بەندە.

زۆر چاپکراوی کوردی هەیە لە ڕووی زمان و شێوەی نووسینەوە، شایانی ئەوە نین بڵاوبکرێنەوە، وەلێ لەبەر هۆکاری سیاسی و نزیکی بیروباوەڕەوە، بڵاودەکرێتەوە، هەر بۆیەش بەرهەمەکان زۆر بە کەمی دەفرۆشرێن... بە گوێرەی زانیارییەکان نزیکەی (٧٥٠) کەس لە دەزگا و ڕۆژنامە و بڵاوکراوە و ماڵپەڕەکان نووسین و بەرهەم بڵاودەکەنەوە، کەچی کتێبێک چاپ دەکرێ زۆر بە زەحمەت (٤٠٠- ٥٠٠) دانەی لێ دەفرۆشرێت. ئەمەش پرسیار گەلێک دروست دەکات؛ گەلۆ نووسەرانی کورد ناخوێننەوە؟! یان بەرهەمەکان شایانی خوێندنەوەنین؟!

ئەو لیستەی کە ئێمە بۆ ڕۆمانی کوردیمان ڕێک خستووە، لەو کەسانەوە دەست پێدەکات کە پڕ بەرهەمترین کەسن لەو بوارەدا؛

١- محەمەد ئۆزون:

- تو، دەنگێ کۆمەڵ، ١٩٨٤، ٢٢٠ لاپەڕەیە.
- ڕۆژەک ژ ڕۆژێن ئەڤدالێ زەینکێ، ئۆرفیوس، ١٩٨٧، ١٥٤ل.
- مرنا کالەکێ رند، ئۆرفیوس، ١٩٨٩، ١١٩ل.

- سیبیا ئەڤینێ، ئۆرفیوس، ١٩٩٨، ٢٢٠ل.
- بیرا قەدەرێ، سارا، ١٩٩٥، ٢٥٢ل.
- رۆنی مینا ئەڤینێ تاری مینا مرنێ، ئاڤێستا، ١٩٩٨.
- هاوارا دیجلەیێ، بەرگی یەکەم، ئاڤێستا، ٢٠٠١، ٣٠٢ل.
- هاوارا دیجلەیێ، بەرگی دووەم، ئاڤێستا، ٢٠٠٣.
٢- عەرەب شەمۆ:
- شڤانێ کورد، ١٩٣٥، (چاپا نوو، چاپخانەی ئۆزگورلوک یۆلو، ١٩٧٧، ئەستەنبۆڵ، ١١٢ل).
- بەربانگ، ١٩٥٩، چاپخانا هاییەتهران.
- ژیانا بەختەوەر، ١٩٥٩، (چاپا نوو، چاپخانەی رۆژا نوو، ١٩٩٠، ٢٥٣ل)
- دمدم، ١٩٦٦، (چاپا نوو، وەشانێن رۆژانوو، ١٩٨٣، ٢٠٥ل)
- هۆپۆ، ١٩٦٩، (چاپا نوو، رۆژا نوو، ١٩٩٠، ٢٠٨ل)
٣- لوقمان پۆلات:
- کەوا ماری، (چاپخانەی هەڵوێست، ١٩٩٩، ٢٧٢ل).
- فیلۆزۆف، (هەڵوێست، ٢٠٠٢، ١٦٣ل).
- رۆژنامەڤان، (چاپخانەی پێری، ٢٠٠٢، ١٠٩ل).
- رۆبین، (ڤەنگ، ٢٠٠٤، ئەستەنبۆڵ، ١٧٣ل).
- نورهەیاتا لیجی، (هەڵوێست- دۆز، ٢٠٠٥، ٨٨ل).
٤- عەلیێ عەبدولڕەحمان:
- خاتێ خانم، ١٩٥٨، (چاپا نوو؛ بەلکی، ٢٠٠٤، ئامەد، ٨٠ل).
- گوندێ مێرخاسان (١٩٦٨).
- شەڕ چیادا، (١٩٨٩).
٥- مەحموود باکسی:
- هێلین، (ئیمیگرانت- ئینستیتوتیت- ١٩٨٤، ١١٨ل).
- گوندکێ دۆنۆ، (ئۆرفیوس- ١٩٨٨، ١٠٧ل).
- لاوکێ خەرزی، (ساڵی چاپی لەسەر نییە)، وەشانخانەی نوودەم.
- سەرهەلدانا مالا عەلیێ یونس، (وەشانێن ئازادیا وەلات، ٢٠٠١، ١٠١ل).
٦- لالەش قاسۆ:
- سێ شەڤ و سێ رۆژ، (نوودەم، ١٩٩٩، ٣٢٨ل).
- خەزەبا ئازادیێ، (پەلدا، ٢٠٠٠، ٣١٢ل).
- وێران، (پەلدا، ٢٠٠٢، ٣٠٣ل).
- رۆناکبیر، (پەلدا، ٢٠٠٣، ١١٦ل).
٧- مەدەنی فەرحۆ:
- بەرخودەدان ژیانە، ١٩٩٤).
- میرزا محەمەد، (نوودەم، ١٩٩٥، ١٠٧ل).
- خالێیکا زەینۆ، (وەشانا دۆز- ١٩٩٨).
- مارێ د تورده، (پێری، ١٩٩٩، ١٩٢ل).
٨- عەباس عەباس:
- شڤانێ بەرخان، (پێری- ٢٠٠٤، ١١١ل).
- خەونێن شیاریی، (پێری- ٢٠٠٤، ١١١ل).
- دەنگبێژی بچووک، (پێری- ٢٠٠٥، ٩٦).
- هەلبەستڤان، (پێری- ٢٠٠٥، ٩٥ل).
٩- خورشید میرزەنگی:
- سینۆر، (ژیندان- ١٩٩٥).
- رۆستەمێ زال، (رەوشەن- ١٩٩٩، ٢٠٥ل).
- بەلقیتیی، (کۆمەل- ٢٠٠٤، ٢٥١ل).
١٠- دیندار:
- خانێ، (١٩٨٢).
- سۆرۆ، (١٩٨٣، ١٧٩ل).
١١- باڤێ نازێ:
- ستۆکهۆلمێ تە چ دیتیە بێژە، (وەشانێن For-tattores Bokmaskin، ١٩٨٧، ١٢٢ل).
- چیایێن ب خوینێ ئاڤدایی، (وەشانێن کۆمەلا ژینی کوردستانێ ل سویدێ، ١٩٨٩، ٢٤٠ل).
١٢- سەدیق هرۆری:
- کورێ زنارێ سەربلند، (نوودەم- ١٩٩٦، ١٥٦ل).
- ئەڤین و سەوات، (نوودەم- ١٩٨٨، ١٠٩ل).
١٣- سلێمان دەمیر:
- سۆرێ گولێ، (نوودەم- ١٩٩٧، ٢٢٤ل).
- کۆچ، (رۆژانوو، ١٩٩٨، ١٨٨ل).
١٤- ئیبراهیم سەیدۆ ئایدۆغان:
- رەش و سپی، (وەشانێن دۆز- ١٩٩٩، ٢٨٨ل).
- لەیلا فیگارۆ، (وەشانێن میر- ٢٠٠٣، ١٦٣ل).
١٥- زەینەل عابدین:
- بنەفشێن تاریێ، (دۆز- ١٩٩٩، ١٧٦ل).
- پەیمان، ١-گراڤا ستێرکێن قەمری، (وەشانێن گۆڤارا هاڤیبوون- ٢٠٠٣، ١٥٨ل).

١٦- بووبێ ئەسەر:
- گاردیان، (ڕۆژانوو- ١٩٩٤، ١٦٥ل).
- ژیانەک، (باژار-٢٠٠٤، ٢٥١ل).
١٧- مەزهەر بۆزان:
- ئاڤ زەلال بوو، (بەرگی یەکەم، پێری-٢٠٠٤).
- ئاڤ زەلال بوو، (بەرگی دووەم، پێری-٢٠٠٤).
١٨- ئەیوب کیران:
- دەروێشێ عەبدی، (وەشانێن میر- ٢٠٠٣).
- پلنگێ سەرحەدێ، (وەشانێن ئەلما- ٢٠٠٥).
١٩- فێرگین مەلیک ئایکۆچ:
- مامۆستایێ زناران، (وەشانێن ڕەوشەن- ١٩٩٩).
- دلێن ل بەر پووکێ، (ڕەوشەن- ٢٠٠٢).
٢٠- عومەر دلسۆز:
- هێڤیێن بریندار، (وەشانێن ئارام- ٢٠٠٣، ١٦٢ل).
- بێهنا ئاخێ، وەشانێن پەرچەم- ٢٠٠٥).
٢١- حاجیێ جوندی:
- هەواری (١٩٦٧)، چاپانوو: وەشانێن ڕۆژا نوو- ١٩٩٩، ٤٢١ل).
٢٢- سەعیدێ ئیبۆ:
- کوردێن ڕێوی، (ڕێوی: بە مانای ڕێبوار دێت- ئیسماعیل تەنیا)، ١٩٧٩، ئێریڤان.
٢٣- خەمگینێ تەمێ:
- پالا بێشۆپ، (وەشانێن سارا- ١٩٨٣، ٧٦ل).
٢٤- عەگیدێ خودۆ:
دێوو و دێماریی، ١٩٨٦، (چاپا نوو: نوودەم- ١٩٩٥، ١١٢ل).
٢٥- شاهینێ بەکرێ سۆرەکلی:
- ڤەندابوون، (ئینستتویا کوردی بەشی ئەلمانی- ١٩٨٧، ١١٨ل).
٢٦- نوری شەمدین (ناجی کوتلای):
- زەڤیێن سۆرۆ، (وەشانێن کوردستان- ١٩٨٨، ٣١٣ل).
٢٧- ئەحمەدێ هەپۆ:
- برین، (وەشانێن ئازەر نەشر-١٩٩٦، ٢٠٧ل).
٢٨- ئازاد باڤێ شاهین:
- ییێن پەرشان، (بەیروت- ١٩٩١).
٢٩- حەسەنێ مەتێ:
- لا بیرەنتاجینان، (وەشانێن وەلات- ١٩٩٤، ١٩٧ل).
٣٠- محەمەد دەهسسوار:
- چریسکێن ڕزگاریێ، (وەشانێن نەورۆز- ١٩٩٥، ١٩٧ل).
٣١- ئیحسان جۆلەمێرگی:
- جەمبەلی کوڕێ میرێ هەکاری، (وەشانێن ئاپەج، ١٩٩٥، ١٩٥ل)
٣٢- مستەفا ئایدۆغان:
- پێلێن بێریگرێ، (نوودەم- ١٩٩٧، ١٧١ل).
٣٣- حەلیم یوسف:
- سۆبارتۆ، (ئاڤێستا- ١٩٩٩، ٢٠٣ل).
٣٤- عادل زۆزانی:
- کەژێ، (پێری- ٢٠٠١، ٢٤٠ل).
٣٥- مێڤان (بەتال بەتێ):
- بێبەختی، (ساڵ و شوێنێ چاپکردنی نەزانراوە).
٣٦- تۆری:
- مەندیک، (وەشانێن بەرفین، ٢٠٠٢، ١٩٥ل).
٣٧- کەمال ئۆرگون:
- ل قەرەخا شەڤێ هیڤرۆن، (وەشانێن سیی- ٢٠٠٢، ١١٢ل).
٣٨- پەرویز جیهانی:
- بلیجان، (دۆر- ٢٠٠٢، ٥١١ل).
٣٩- ڕەمەزان ئالان:
- ساتورن، (ئاڤێستا- ٢٠٠٢، ١٥١ل).
٤٠- م. بەشیر:
- سۆفی ڕەمۆ، (مەدیا - ١٩٩٩).
٤١- ڕەشاد ئەکتاش:
- ڤەگەر، (ڕەوشەن- ٢٠٠١، ١٤٧ل).
٤٢- ژیر دلۆڤان:
- زەنگا زێرین، (وەشانێن مەزۆپۆتامیا- ٢٠٠٣، ٢٧٢ل).
٤٣- ئەنوەر محەمەد تاهیر:
- گەریان ل بابێ بەرزێ، (ئاسۆ- ٢٠٠٠، هەولێر).
٤٤- حەسەن سلێڤانی:
- گولستان و شەڤ، (چاپخانەی هاوار- ١٩٩٦، دهۆک، سالا نڤیساندنێ ١٩٨٧).
٤٥- ناجی تەها بەرواری:
- ئەو ئاشێ دەراڤ لێ وەرگەڕاندی، (هاوار- ٢٠٠٢، دهۆک).

٤٦- مەناف عوسمان:
- گـرێ شـێـران «سـەرهلدان»، (وەشـانێن ئارام- ٢٠٠٣، ٤٣٥ل).
٤٧- نەورۆز سەعدی پوور:
- ڤیان، (وەشانێن سیبی- ٢٠٠٢، ٢٠٦ل).
٤٨- ژان دۆست:
- مژاباد، (بەلکی-٢٠٠٤).
٤٩- پیر ڕۆستەم:
- زارۆکـاتیـا نەینکێ، (٢٠٠٥ ل سـەر ئەنتـەرنێـتێ چاپ بوویە،
HYPERLINK
(http://www.mehname.cjb-com)
٥٠- سەبری سلێڤانی:
- ئاڤا مەزن، (وەشانێن ڕەنج، ٢٠٠٤).
٥١- لوقمان ئایەبە:
- ژار لێ سەرمەست، (بەلکی- ٢٠٠٤، ١٣٤ل).
٥٢- وەزیرێ ئێشۆ:
- پامپ سیپان، (١٩٨٦، ٢٧٨ل).
٥٣- میران ژانبار:
- ئاردوودا، (لیس- ٢٠٠٥، ٨٠ل).
٥٤- میرۆیێ ئەسەد:
- سیسێ، (١٩٦١).
٥٥- ڕەزا چۆلپان:
- سەرهاتییێن ڕۆستەم و نامەردیا نامەردان، (ڤەنگ- ٢٠٠٤، ٥٥٨ل).
٥٦- عەسکەرێ بۆیێک:
- خەزەڤا خوەدێ گوندێ ئێزیدیان، (دەنگ- ٢٠٠٤، ٤٢٥ل).
٥٧- موحسین عەبدولڕەحمان:
- ڤیان د دەمەکە ژانداردە، (دهۆک- ٢٠٠٥).
٥٨- بلند محەمەد:
- سۆتینگە، (دهۆک- ٢٠٠٥).
٥٩- سەیدایێ تخووب:
- ئەڤینا بێ تخووب.
٦٠- یەعقوب تلەرمەنی:
- کتم، (وەشانێن لیس- ٢٠٠٥).
٦١- فرات جەوەری:
- پایزا درەنگ، (نوودەم- ٢٠٠٥، ٤٠٧ل).